

Domat: Blers cunfins e blers vischins.

FOTO: JULES GEIGER / FUNDAZIUN GRISCHUNA PER LA FOTOGRAFIA

Spustar cunfins tras fusiuns communalas

DA BARBLA ETTER

■ **En il Grischun han fusiunà ils ultims onns diversas vischnancas da lingua rumantscha cun vischnancas da lingua tudestga. Questas fusiuns mettan en dumonda ils territoris linguistics fixads en la Lescha da linguas (LLing) entrada en vigor il 2008.** Tar fusiuns communalas vegnan ils cunfins geografics e politics d'ina vischnanca schlargiads e quai per part sur il cunfin linguistic or. La dumonda, a tge territoris linguistic ch'ina nova vischnanca fusiunada cun diversas linguas vegn attribuida, ha procurà per debattas intensivass. Finalmain n'han ins betg tutgà ils vegls cunfins linguistics; quels passan oz tras vischnancas politics e partan quellas en fracziuns da lingua rumantscha, da lin-

gua tudestga e fracziuns bilinguas, sco p. ex. ad Ilanz/Glion u Albula/Alvra.

Il cunfin linguistic vegn collià uschia ad in territori geografic. Territoris na discurran però naginas linguas. Quellas èn liadas a pledadras e pledaders ch'èn ozendi adina pli mobilis e na sa laschan betg enserrar en cunfins e surtut betg en cunfins linguistics.

Ils cunfins linguistics èn però adina stads en il center dal mantegniment dal rumantsch. Malgrà che la Svizra sa basa sin il princip territorial da linguas n'ha ella ditg betg fixà cunfins linguistics. Il giurist Viletta ha constatà l'onn 1978 ch'igl è ina cuntradiziun da sa basar sin in princip territorial senza fixar territoris e lur cunfins. En il 20avel tschientaner han diversas vischnancas rumantschas midà lur lingua d'administraziun e da scola

senza ch'insatgi avess exprimì in veto. Per quest motiv ha Viletta pretendì ch'il chantun Grischun defineschia ses cunfins linguistics per mantegnair la lingua rumantscha. Quai è dentant pir capità cun la Lling che fixescha tge vischnancas che vegnan attribuidas a tge territoris linguistic. Questa attribuziun succeda sur la pertschientuala dals pledaders en vischnancas e cun las fusiuns vegn ella per part messa en dumonda. Cun la globalisaziun e la mobilitad è la protecziun territoriala da linguas minoritaras sut pressiuin. I vala la paina d'entschaiver a ponderar co ch'ins po promover linguas minoritaras senza sa fixar sin territoris e cunfins.

L'autura ha intercuri scientificamain tge che capita cun las linguas en fusiuns communalas.